

BERG_MMXIII | 13. sezóna Orchestru BERG

8. koncert cyklu

RELIGIO | adventní

pondělí 9. prosince v 19.30 | Anežský klášter (Anežská 12, P1)

Koncert se koná ve spolupráci s Národní galerií v Praze.

PODPOŘILI: Ministerstvo kultury ČR, Magistrát hl. m. Prahy, Partnerství OSA, Nadace Gideona Kleina, MČ Praha 1, Nadace CHF

Mediální partneři: Literární noviny, ČRo 3 – Vltava, Radio 1

DĚKUJEME VŠEM JEDNOTLIVCŮM, KTEŘÍ NÁM POMÁHAJÍ:

DÁRCI: RNDr. Ondřej Jäger, RNDr. Jiří Kessler, Eva a Norman Ridenouroví

KLUBERG (klub dárců Orchestru BERG): Petr Adler, manželé Bahbouhovi, Soňa Červená, manželé Činčerovi, Nevelina Dodovová, Václav Eis, RNDr. Václav Hušner, Lucie Chrápavá, Jiří Kubíček (ve dvou), Rudolf Leška (ve dvou), Jana Macharáčková, Jiří Malíř, Eva Novotná s manželem, Jáchym Novotný, manželé Ridenouroví, Jana Spurná, Jitka Steinmetz, Kateřina Svatoňová, Ing. Tomáš Svatoň, Petr Štěpánek (ve dvou), manželé Valchářovi...

ANDĚLÉ (dobrovolníci): Věra Babišová, Radvan Bahbouh, Eva a Tonda Blomannovi, Jan Brázda, AK Anna Císařová & Peter Babiš, Martina Čápková, Valerij Durdil, Dominik Dvořák, Josef Dvořák, Pavel Dvořák, Rut Fialová, Jiří Hajdyla, Ondřej Holas, Aleš Janíček, Tomáš Jindříšek, Martina Kaňková, Jiří Kessler, Jitka Kloučková, Šimon Kočí, Ivana Kolářová, Johana Kratochvílová, Maja Madarová, Daniel Mikolášek, Alena Miltová, Pavel Moc, Martin Pavala, Kateřina Plevová, Eva Ridenourová, Michael Romanovský, Michaela a Howard Sidenberg, Lucie Silkenová, Petr Somol, Lukáš Trnka, Pavel Trnka, Jan Trojan, Pavel Trojan Jr., Michaela Volfová, David Zábranský a Jan Zázvůrek...

Martin Klusák

In paradisum / světová premiéra

1. Libera me (elektroakustická stopa)
2. In paradisum (pro chlapecký soprán, 6 skleniček a komorní orchestr)

Arvo Pärt

Fratres

Alfred Schnittke

Symfonie č. 4

Václav **Preisler** – chlapecký soprán

Barbora **Sojková** – soprán

Jan **Mikušek** – kontratenor

Pavel **Valenta** – tenor

Jaromír **Nosek** – bas

Peter **Vrábel** – dirigent

Orchestr BERG: Zuzana Bandúrová – flétna, Jakub Hucek – hoboj, Irvin Venyš – klarinet, Jan Hudeček – fagot, Jan Pohořalý – trubka, Tomáš Bialko – trombón, Tomáš Bürger – lesní roh, Stanislav Gallin – klavír, Filip Dvořák – cembalo, Karel Vrtiška – celesta, František Souček – I. housle, Roman Hranička – II. housle, Ilija Chernoklinov – viola, Vojtěch Urban – violoncello, Anna Kellerová – kontrabas, Oleg Sokolov, Šimon Veselý, Anton Ždanovič – bicí

Martin Klusák (*1987) se kompozici vážné hudby začal věnovat v souvislosti se zvukovou a hudební tvorbou pro film. Vystudoval zvukovou tvorbu na FAMU, pracuje jako nezávislý sound-designer, od roku 2010 studuje skladbu na HAMU u prof. Ivany Loudové. V roce 2011 obdržel ocenění za nejlepší českou elektroakustickou skladbu v soutěži Musica Nova (*Strojvedoucí Cháron*), v roce 2012 pak hlavní cenu v mezinárodní soutěži Pražského filharmonického sboru (toto těleso uvede v roce 2014 Klusákův *Žalm 57*). Jako tvůrce hudební a zvukové složky se podílel na filmu *Velká noc*, který letos získal hlavní cenu na

Mezinárodním festivalu dokumentárních filmů Ji.hlava.

www.martinklusak.cz

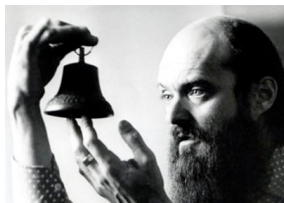
In paradisum (2013)

1. Libera me (elektroakustická stopa)
2. In paradisum (pro chlapecký soprán, 6 skleniček a komorní orchestr)

„Ještě nikdy pro mě nebylo méně příjemné vymyslet několik řádků textu. Potí se mi prsty, buší srdce, je mi zle, slza na krajíčku... Živě si vzpomínám na své únorové večerní setkání v jednom z pražských parků s klukem zhruba mého věku; na zádech batůžek, na hlavě čepice, v uších mu hraje empétrojka... Je bledý a strnulý jak figurína, jeho nohy levitují na úrovni mého pasu, lano uvázané vysoko na větvi... Je již mrtev.

Skladba **In paradisum** je neoficiální rekviem za ty, kdo zcela ztratili veškerou naději. Věřím, že i jim se po té nejtemnější noci zjeví světlo.“

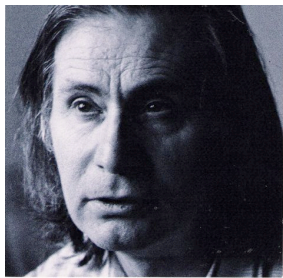
Martin Klusák

Estonský skladatel **Arvo Pärt** (*1935), jeden z celosvětově nejznámějších a nejvlivnějších žijících autorů, vystudoval kompozici na tallinské konzervatoři (dnešní akademii) u Heino Ellera. Ještě za studií začal pracovat jako mistr zvuku v Estonském rozhlase (1958–1967). Byl jedním z prvních skladatelů na území bývalého Sovětského svazu, kteří svou pozornost obrátili k západoevropské Nové hudbě; ve své tvorbě uplatňoval seriální techniku, koláž, aleatoriku a další modernistické

výdobytky. Pärtovo avantgardní období, které později sám autor v jednom z rozhovorů přirovnal k jakémusi druhu nemoci, z níž se vyléčil až v polovině 70. let, vyvrcholilo polystylovou kantátou **Credo** (1968). Poté se skladatel stáhl do ústraní a ponořil se do studia středověké hudby. Po několik let téměř nekomponoval, jednou z mála výjimek této přechodné fáze se stala goticky majestátní **Symfonie č. 3** (1971). Definitivní proměnu své hudby pak Pärt poprvé manifestoval roku 1976 v kratičké klavírní skladbě **Für Alina**. Jí začalo Pärtovo nejslavnější období, autorem nazvané tintinnabuli (z latinského slova tintinnabulum – zvoneček) a charakterizované jako „dobrovolný útěk do chudoby“ (základem je melodie postupující po sousedních tónech a triádový hlas tintinnabuli, navozující dojem dozívání). V roce 1977 vznikly další významné skladby napsané novou technikou, mj. **Cantus in memoriam Benjamin Britten**, **Tabula rasa** či **Fratres** (Bratři).

Poslední jmenované, přibližně desetiminutové dílo po formální stránce připomíná passacagliu, lze je vnímat jako téma s osmi variacemi nebo jako sled devíti variací. Kostrou skladby je srytmicky postupující tříhlas, v němž se vytvářejí překvapivé harmonické postupy ze spojení několika akordů. Původní verzi **Fratres**, co do obsazení nespecifikovanou, premiéroval slavný estonský soubor pro starou hudbu Hortus Musicus, který s Pärtem v dané době úzce spolupracoval. Později Pärt (a nejen on) vytvořil řadu transkripcí **Fratres** pro různé nástrojové kombinace, což bylo možné díky tomu, že hlavní princip tintinnabuli není závislý na barvě tónu konkrétního nástroje. Autorská verze, která zazní na dnešním koncertě, pochází z roku 2007; je instrumentována pro komorní ansámbl a jednotlivé variace v ní střídavě přednášejí smyčcové resp. dechové nástroje.

Alfred Garrijevič Schnittke (někdy psán též Šnitke) se narodil v roce 1934 v Engelsu, v bývalé Autonomní sovětské socialistické republice povolžských Němců (dnešní Saratovské oblasti). Jeho otec byl německý Žid, matka povolžská Němka. Rozkolísanost původu, umocněná přímou konfrontací s ruským prostředím a kulturou, předurčila Schnittkeho k častému rozvažování nad otázkami jeho národnostní identity i jeho vztahu k víře: přihlásil se ke katolické církvi (oficiálně křtem v roce 1982), ke zpovědi však docházel k pravoslavnému popovi. K oběma otázkám se opakovaně vracel i ve strhujících rozhovorech s violoncellistou

Alexandrem Ivaškinem, knižně publikovaných poprvé v roce 1994, např.:

„... aniž bych v sobě měl kapku ruské krve, jsem spjatý s Ruskem, protože jsem tu prožil [téměř] celý život. Na druhou stranu mnoho z toho, co jsem složil, má vztah k německé hudbě a k logice vycházející z německého kontextu, přestože jsem se o to nijak zvlášť nesnažil. ... Židem jsem se začal cítit od počátku války. Přesněji řečeno, když začala válka, cítil jsem se současně jako Žid i jako Němec. Antisemitismus se u nás zrodil teprve s vypuknutím války. Nepamatuji si, že by mi před tím někdo nadával do židů. Poprvé se to stalo na podzim 1941. ... mně válka dala pocit dvojí nepohodlnosti: byl jsem nepřijatelný jako Žid i jako Němec.“

„Musím pokračovat v tom, k čemu patřím. Moje matka byla katolička. Nebyla věřící, ale byla pokřtěná. Musím v tom pokračovat. ... To, že jsem nebyl pokřtěn v pravoslavném kostele, souviselo s mými osobními myšlenkami. Bylo by nepochopitelné, kdyby člověk s vizáží Žida a s německým jménem i příjmením byl pokřtěn jako pravoslavný. Vypadalo by to tak, jako bych prosil o odpuštění u pravoslavných, jako bych před nimi klečel na kolenu. Vážím si pravoslaví a vážím si ho víc než katolictví. Ale nemohl jsem udělat toto vnější gesto na efekt.“

Schnittke vystudoval v letech 1953–1961 skladbu na Moskevské konzervatoři. Ve svých raných dílech tíhnul k poválečné avantgardě, postupně však dospěl k osobitě polystylovosti, kterou nejmarkantněji rozvinul v *První symfonii* (1969–1972). Od roku 1990 žil převážně v Hamburku. Zhoršující se zdravotní stav mu v posledních letech komplikoval tvůrčí práci. Zemřel v roce 1998.

Program *Symfonie č. 4* (1984) je určen dvěma rovinami – jednak strukturním rámcem katolického Růžence, jednak ideou sjednocení všech církví coby cestou k duchovní jednotě lidstva. Jednověté dílo obsahuje stejně jako růžencová tajemství 15 částí, které vytvářejí tři větší oddíly po pěti variacích na různé nápěvy – katolický, pravoslavný, protestantský (růžencová paralela: tajemství radosti, tajemství bolesti a tajemství slávy). V úvodu a v sólových kadencích tří klávesových nástrojů se objevuje i stylizace židovského zpěvu. V závěru zní intonace všech zmíněných náboženství v kontrapunktickém spletní.

Čtvrtá symfonie má oficiálně dvě verze lišící se v obsazení. V první verzi, premiérované v dubnu 1984, jsou smyčce ve velkém obsazení a vokální part je určen sboru; druhá verze je komornější: smyčce hrají v ansámblovém složení, sbor je nahrazen sólisty (premiéra komorní verze ovšem proběhla za účasti sboru, a to v březnu 1986).

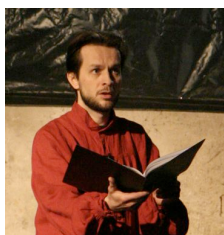

Václav Preisler pochází z hudební rodiny. Je členem koncertního oddělení Kühnova dětského sboru. Kromě koncertů s tímto tělesem a účinkování v operních představeních Národního divadla v Praze se představil na festivalu Prague Proms v roli Skokánka (*Liška Bystrouška*) s Českým národním symfonickým orchestrem a spoluúčinkoval na koncertech Pražského filharmonického sboru.

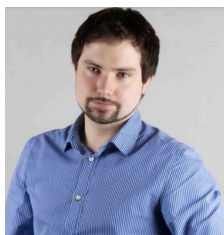
Barbora Sojková jako členka Kühnova dětského sboru (1995–2003) absolvovala množství koncertů, operních představení a natáčení u nás i v zahraničí. Vystudovala sbormistrovství chrámové hudby na Pedagogické fakultě UK a hudební vědu na Filozofické fakultě UK, kde nyní pokračuje v doktorském studiu. Soukromě se vzdělává ve zpěvu se zaměřením na interpretaci staré hudby. Je členkou a uměleckou vedoucí souboru Tiburtina Ensemble, působí v Collegium Vocale 1704. Spolupracuje se soubory Collegium 1704, Musica Florea, Ensemble Inégal, Collegium Marianum,

Doulce Mémoire, Collegium Vocale Gent, Orchestr Berg, Ostravská banda ad. Věnuje se rovněž scénickým produkcím.

Jan Mikušek studoval na konzervatoři v Brně dirigování a cimbál, ve studiu dirigování pokračoval na pražské AMU, kde absolvoval u F. Vajnara. Od roku 2000 je sbormistrem sboru Vox Nymburgensis, s nímž získal několik ocenění. Během studií se začal věnovat i zpěvu se specializací na tzv. starou hudbu (se soubory Capella Regia, Musica Florea, Collegium Vocale 1704 atd.), vystupuje s olomouckým souborem Ensemble Damian. Je jedním z uměleckých vedoucích vokálně experimentálního souboru Affetto. Pravidelně hostuje v pražském Národním divadle (mj. role Dominika Haška v

opeře M. Smolky *Nagano*, Hephaestiona v *Slzách Alexandra Velikého* T. Hanzlíka, dvojrole Agaty a Dargelose v Glassově opeře *Les enfants terribles*). Účinkuje v operách A. Březiny *Zítř se bude* (nominace na cenu Alfreda Radoka) a *Toufar*. Je spoluzakladatelem Mezinárodního festivalu cimbálu a aktivním hráčem na tento nástroj.

Pavel Valenta studoval v letech 2008–2013 pod vedením Zdeňka Šmukaře na Janáčkově akademii múzických umění v Brně, kde vystoupil v řadě školních inscenací, např. jako Lenský (v Čajkovského *Evženu Oněginovi*) nebo Jeník (ve Smetanově *Prodané nevěstě*). V roce 2008 získal třetí místo v pražské Duškově soutěži hudební mládeže ve zpěvu. Dlouhodobě spolupracuje s barokním souborem Hof-Musici. Ztvárnil hlavní roli císaře Tita v opeře J. A. Hasseho *Tito Vespasiano, ovvero La clemenza di Tito* (2010), z dalších rolí jmenujme např. Nisa (J. A. Hasse: *Enea in Canoa*) či Libania (N. A. Porpora:

Siface). Účinkuje se soubory Collegium 1704 a Ensemble Inégal.

Jaromír Nosek vystudoval sbormistrovství na Pedagogické fakultě UK a klasický zpěv na Pražské konzervatoři a Hudební fakultě AMU v Praze. Absolvoval stipendijní stáže ve Velké Británii (Dartington International Summer School) a Itálii (Accademia Chigiana v Sieně, Conservatorio Santa Cecilia v Římě), zúčastnil se řady interpretačních kurzů. Je laureátem Duškovy mozartovské soutěže v Praze a Celostátní pěvecké soutěže pedagogických fakult. Jeho doménou je renesanční, barokní a klasicistní repertoár, nevyhýbá se však ani hudbě pozdějších epoch. Je členem souborů Collegium Vocale 1704 a Cappella Mariana,

spolupracuje i s dalšími soubory a tělesy, jako jsou Collegium Marianum, Musica Florea, Les Talens Lyriques, Doulce Mémoire či Vratislavská filharmonie.

Orchestr BERG je špičkové české těleso, které přináší svěží vítr na českou hudební scénu – uvádí divácky atraktivní a novátorské projekty, soustřeďuje se na uvádění současné hudby a hudby 20. století. Tu kombinuje například s divadlem, filmem, baletem, pantomimou, videoartem apod., vystupuje často mimo tradiční sály. Prostřednictvím objednávek nových děl u českých skladatelů především mladé generace pomáhá vytvářet nové hodnoty a investuje do budoucnosti hudby a umění. Má na svém kontě desítky světových premiér a ještě více českých premiér světových skladatelů. Ke

koncertní činnosti orchestru patří vystoupení na mezinárodních festivalech a významných domácích pódii. Spolupracuje s baletem Národního divadla (*Ibbur*, *Zlatovláska*). Vedle mnoha záznamů pro Český rozhlas, na CD nebo k pořadu pro Českou televizi se Orchester BERG prezentuje i na DVD s live nahrávkou baletu *Zlatovláska* (Supraphon). K nejvýznamnějším projektům z poslední doby patří hudebně divadelní inscenace *Schwarz auf Weiss* (Černé na bílém) německého skladatele a divadelníka Heinerja Goebbelse, živý doprovod Dreyerova němého filmu *Utrpení Panny orleánské* hudbou litevského skladatele Broniuse Kutavičiuse nebo scénický koncert *timING* na Nové scéně Národního divadla, kde bylo mj. uvedeno v české premiéře legendární dílo Györgye Ligetiho *Poème symphonique* pro 100 metronomů.

Peter Vrábek je slovenský dirigent, který žije a pracuje v Praze. V roce 1995 založil Orchester BERG a určil jeho hudební směřování – díky němu je dnes tento orchestr oceňován jako jedinečný interpret hudby 20. století a hudby soudobé. Spolupracuje se soudobou českou skladatelskou špičkou a vytváří inspirativní tvůrčí prostor pro vynikající umělce mladé generace. Je držitelem Ceny Gideona Kleina. V roce 2010 získal od České hudební rady / UNESCO ocenění za zásluhy o kvalitu a šíření české hudby.

PÍSEŇ PÍSNÍ – rozhlasová vzpomínka na květnový koncert

Český rozhlas Vltava – Páteční večer

20. prosince 20.00–22.00

Večer na téma Písně písní, **rozhovory s autorem přebásnění Danielem Rausem**, s odborníky na tento text a s nahrávkou novinky Umírám láskou **skladatele Slavomíra Hoříny**, kterou Orchester BERG uvedl ve světové premiéře na koncertě v kostele Nejsvětějšího Salvátora v květnu letošního roku.

BERG2014CITY | 14. SEZÓNA – ABONENTKY S VÁNOČNÍM BONUSEM!

Orchester BERG & dirigent Peter Vrábek

8 originálních večerů > charismatická místa, kombinace hudby s ostatními žánry, světové i české premiéry, ikony současné hudby i mladí skladatelé.

Objevte s námi město! Čeká Vás koncert v ještě neotevřené stanici metra, open air projekt se zvuky města nebo například koncert pro beatboxery a orchestr.

S Orchestrem BERG se v roce 2014 zkrátka nudit nebudete :-)

ABONENTNÍ VSTUPENKY > partnerská (pro dva): **3 000 Kč** | jednotlivec: **1 750 Kč**

V prodeji je limitovaný počet zlevněných abonentních vstupenek pro studenty a seniory.

BONUSY > rezervovaná místa (ostatní mají nečíslované sezení) – když nebudete moci na koncert přijít, vrátíme Vám 50 % z ceny vstupného (až 2x za sezónu) – poukázky na vstupenky pro přátele.

DO 20. PROSINCE S VÁNOČNÍM DÁRKEM – ke každé abonentce vstupenka na multimediální představení Nové scény **ANTIKÓDY!**

Rezervace, objednávky, informace: tel. 604 205 937, www.berg.cz

NUBERG – BERG v lednu spát nebude!

10. ledna – 21. února 2014

Po Vánocích spustíme už **sedmý ročník** poslechové hlasovací soutěže NUBERG. Budete si tak moci připomenout **pět novinek mladých skladatelů**, které jsme letos premiérovali, a poslat hlas té Vaší „nej“. Hlasovat bude opět veřejnost i odborná porota – pozvání do poroty přijali mimo jiné skladatelé **Michel van der Aa** a **Michael Gordon**!

Pro školy v rámci soutěže letos nově chystáme **interaktivní výukové materiály** ke skladbám do výuky na základních školách, které budou na našem webu zdarma ke stažení.

V rámci doprovodných akcí připravujeme opět **originální poslechovou výstavu**, na kterou se budete moci přijít podívat do Městské knihovny v Praze či kina Bio Oko. A pokud nechcete jen poslouchat, ale také si se skladateli osobně popovídat, je právě pro Vás **debatní večer** 16. ledna od 18:30 v Městské knihovně v Praze.

fotografie: Aneta Šebelková (M. Klusák), Eileen Photography (V. Preisler), Tomáš Král (J. Nosek), Karel Šuster (P. Vrábel), Eva Kesslová (Orchestr BERG)

texty: Vítězslav Mikeš, korektury: PhDr. Alena Miltová

Víno na slavnostní přípitek daroval Dr. Pavel Trnka. Bílé neuburské i červené svatovavřínecké jsou od vinaře pana Čichry ze Zaječí. **DĚKUJEME!**

Děkujeme mediální agentuře Brainz.cz za nový vizuální styl a grafiku našich materiálů.